



KONKURENCES PADOME

Brīvības ielā 55, Rīgā, LV-1010 ♦ tālr. 67282865 ♦ fakss 67242141 ♦ e-pasts: konkurence@kp.gov.lv

L Ē M U M S

Rīgā

Nr.83

Prot. Nr.61, 5.§

2011.gada 23.decembrī

**Par darbības termiņa pagarināšanu 23.01.2009. lēmuma Nr.3
Par AS „Sentor Farm aptiekas” un AS „Recipe Plus” apvienošanas
nolemjošās daļas 1.3. un 1.5. apakšpunktā
noteiktajiem saistošajiem noteikumiem**

Konkurences padome 23.01.2009. pieņēma lēmumu Nr.3 (turpmāk tekstā – „lēmums Nr.3”) lietā Nr.2754/08/06/21 *Par AS „Sentor Farm aptiekas” un AS „Recipe Plus” apvienošanas*, ar kuru atļāva apvienoties AS „Recipe Plus” un AS „Sentor Farm aptiekas”, cita starpā nosakot šādus saistošos noteikumus:

1.3. *AS „Recipe Plus”, AS „Sentor Farm aptiekas” vai citam ar minētajām komercsabiedrībām saistītam tirgus dalībniekam līdz 2012.gada 1.janvārim ir aizliegts teritorijās, kur AS „Sentor Farm aptiekas” ir būtiska vara, t.i., Rīgas, Dobeles, Talsu un Jēkabpils pilsētās, apvienoties ar tirgus dalībniekiem, kuriem pieder aptieku licences. Ja apvienošanās dalībnieki vai ar tiem saistītie tirgus dalībnieki uzskata, ka konkrētā apvienošanās neradīs, nenostiprinās dominējošo stāvokli vai būtiski nesamazinās konkurenci minētajos konkrētajos tirgos, tie var iesniegt iesniegumu ar lūgumu Konkurences padomei atbrīvot šo darījumu no šajā punktā noteiktā aizlieguma. Iesniegumu iesniedz un izskata analogi Konkurences likuma 15.panta pirmajā, otrajā prim, otrajā divi prim daļā, 16.pantā un Ministru kabineta 2008.gada 29.septembra noteikumos Nr.800 „Kārtība, kādā iesniedz un izskata pilno un saīsināto ziņojumu par tirgus dalībnieku apvienošanas” noteiktajiem principiem;*

1.5. *Līdz 2012.gada 1.janvārim reizi ceturksnī (līdz attiecīgajam ceturksnim sekojošā mēneša 20.datumam) informēt Konkurences padomi par šajā laika posmā notikušu jebkuras aptiekas iesaistīšanos mārketinga programmā „Aptieku Alianse” vai citā apvienošanās dalībnieku vai AS „Repharm” izveidotā mārketinga programmā, vai franšīzes līguma vai jebkuras citas iepriekšminētajiem darījumiem analogiskas nozīmes sadarbības noslēgšanu vai izbeigšanu.*

2. *Konkurences padome pirms 2012.gada 1.janvāra, pieņemot attiecīgu lēmumu, var pagarināt 1.3. un 1.5.punktā noteikto termiņu līdz 2015.gada 1.janvārim, ņemot vērā attiecīgajā laika periodā notikušās izmaiņas tirgū un to ietekmi uz konkurenci.*

Lai izvērtētu kopš 2009.gada notikušās izmaiņas tirgū un to ietekmi uz konkurenci, Konkurences padome ir ieguvusi informāciju no Zāļu valsts aģentūras, LR Uzņēmumu reģistra, Valsts ieņēmumu dienesta, kā arī no komersantiem un ieinteresētajām personām.

Konkurences padome, ņemot vērā iepriekšminēto un papildus iegūto informāciju un ieinteresēto personu viedokļus,

konstatēja:

(1) AS „Sentor Farm aptiekas” ir komercreģistrā 20.10.2003. reģistrēta (vienotais reģ. Nr.55403012521) komercsabiedrība, kuras juridiskā adrese ir Mūkusalas ielā 41b, Rīgā.

AS „Recipe Plus” ir komercreģistrā 10.12.2004. reģistrēta (vienotais reģ. Nr.40003234547) komercsabiedrība, kuras juridiskā adrese ir Mūkusalas ielā 41, Rīgā.

AS „Repharm” ir komercreģistrā 10.10.2008. reģistrēta (vienotais reģ. Nr.40103195532) komercsabiedrība, kuras juridiskā adrese ir Mūkusalas ielā 41, Rīgā.

Saskaņā ar lietā Nr.p/09/10/4 *Par Konkurences likuma 15.panta otrās daļas un 16.panta trešās daļas pārkāpumu AS „Sentor Farm aptiekas” darbībās* esošo informāciju AS „Recipe Plus” un AS „Sentor Farm aptiekas” apvienošanās ir jau notikusi 2009.gadā.

Saistošais noteikums Nr.1.3

(2) Konkurences padomei, izskatot ziņojumus par apvienošanos un pieņemot lēmumus par to atļaušanu vai aizliegšanu, kā arī saistošo noteikumu piemērošanu, katrā lietā jāņem vērā īpatnības konkrētajā tirgū, kurā notiek apvienošanās. AS „Sentor Farm aptiekas” un AS „Recipe Plus” apvienošanās notikusi starp zāļu mazumtirgotāju un zāļu vairumtirgotāju, respektīvi, notikusi vertikālā integrācija.

Farmācijas nozarē ir virkne normatīvo aktu, kas regulē zāļu iegādi, uzglabāšanu, pārdošanas cenas utt. Piemēram, komersantiem, kuri veic komercdarbību zāļu izplatīšanā, nepieciešamas speciālas atļaujas (licences), kuras var iegūt, tikai izpildot normatīvi noteiktus nosacījumus. Ministru kabineta 25.10.2005. noteikumi Nr.803 *Noteikumi par zāļu cenu veidošanas principiem* regulē zāļu uzcenojumu gan vairumtirdzniecības, gan mazumtirdzniecības līmenī, t.i., nosaka zāļu maksimāli pieļaujamo uzcenojumu. Tādā veidā konkurentiem tirgū abos līmeņos ir ierobežotas iespējas konkurēt ar piedāvātajām cenām, šāda konkurence būtībā nav izslēgta (izņemot kompensācijas kārtībā izsniegtās zāles), bet ir ierobežota. Ministru kabinets noteikumos par zāļu izplatīšanu noteicis, ka patērētājam ir tiesības jebkurā aptiekā noteiktā termiņā saņemt nepieciešamās zāles, kas uzliek papildu slogus komersantiem.

Savukārt Ministru kabineta 02.08.2011. noteikumos Nr.610 *Aptieku un aptieku filiāļu izvietojuma kritēriji* noteikti ierobežojumi, cik aptieku noteiktās teritorijās iespējams atvērt, kādai distancei jābūt starp aptiekām utt. Līdzīgs regulējums bija spēkā arī lēmuma Nr.3 pieņemšanas laikā. Šāds regulējums arī nosaka, ka tirgū ir ierobežots tirgus dalībnieku skaits. Lai atvērtu aptieku teritorijās, kurās izsniegto licenču skaits sasniedzis Ministru kabineta 11.08.2011. noteikumos Nr.610 *Aptieku un aptieku filiāļu izvietojuma kritēriji* noteikto maksimāli iespējamo skaitu, tirgus dalībnieks var atvērt aptieku vienīgi šādos veidos - iegādāties aptieku no konkurenta un/vai izmantot aptiekas licenci ar apturētu darbību. Saskaņā ar Zāļu valsts aģentūras interneta vietnē sniegto informāciju kopumā Latvijā pašlaik tirgus dalībniekiem ir izsniegtas 789 vispārējā tipa aptieku licences, no kurām 272 darbības vieta ir Rīgā. Līdz ar to situāciju tirgū neregulē tirgus spēki, proti, pieprasījums un piedāvājums, bet gan normatīvais regulējums un atbildīgās valsts pārvaldes institūcijas, kas kontrolē licenču skaitu. Līdz ar to faktiski, pretstatā neregulētām nozarēm, nenotiek konkurentu tirgus daļas pieaugums, atverot jaunus uzņēmumus (tirdzniecības vietas), kā tas iespējams citās nozarēs. Savukārt konkurentu kapitāldaļu vai aktīvu iegāde šādā regulētā tirgū dod iespēju esošajiem tirgus dalībniekiem būtiski palielināt savu tirgus daļu. Minētā iemesla dēļ arī jauniem tirgus dalībniekiem faktiski nav citu iespēju ienākt tirgū, kā vien iegādājoties jau esošu aptieku vai licenci.

Pie šāda normatīvā regulējuma, zāļu lieltirgotavu sasaiste (vertikālā integrācija) ar aptiekām sniedz ekonomiskus ieguvumus. Lieltirgotavas no zāļu ražotājiem var saņemt atlaides, kuras var tikt novirzītas tālāk savām aptiekām vai savas mārketinga programmas aptiekām. Tādēļ

vairākiem tirgus dalībniekiem pieder gan lieltirgotavas, gan aptiekas. Piemēram, lieltirgotava SIA „Tamro” un mazumtirgotājs SIA „Hansa Pharma”, lieltirgotava SIA „Magnum Medical” un mazumtirgotājs SIA „A Aptiekas”, tagad arī lieltirgotava AS „Recipe Plus” un mazumtirgotājs AS „Sentor Farm aptiekas”. Sava lieltirgotava tirgus dalībniekam dod iespēju piederošām aptiekām piegādāt zāles par izdevīgāku cenu, kas to padara par spēcīgāku tirgus dalībnieku. Līdz ar to farmācijas nozarē tieši vertikālām apvienošanām var būt būtiskākas sekas nekā citās nozarēs. Tādēļ, vērtējot šajā lēmumā tālāk sniegto Konkurences padomes lēmuma pamatojumu, jāņem vērā, ka jebkura esošo tirgus dalībnieku apvienošanās gan vertikālā, gan horizontālā var būtiski ietekmēt tirgus dalībnieku varu konkrētajā tirgū.

(3) Konkurences padome lēmumā Nr.3 noteica ierobežojumu AS „Recipe Plus”, AS „Sentor Farm aptiekas” vai citam ar minētajām komercsabiedrībām saistītam tirgus dalībniekam līdz 01.01.2012. apvienoties ar tirgus dalībniekiem teritorijās, kur AS „Sentor Farm aptiekas” ir būtiska tirgus vara, t.i., Jēkabpilī, Rīgā, Dobelē un Talsos (turpmāk tekstā – „saistošais noteikums Nr.1.3”).

Minētais ierobežojums bija nepieciešams, jo lēmumā Nr.3 konstatēts, ka Rīgā, Jēkabpilī, Dobelē un Talsos AS „Sentor Farm aptiekas” ir liela tirgus daļa, turklāt vairākas AS „Sentor Farm aptiekas” atrodas stratēģiski svarīgās vietās, kur ir liela cilvēku plūsma, piem., t/c Origo ir 4, bet Centrālajā tirgū 5 aptiekas. AS „Recipe Plus” mārketinga programmā „Aptieku Alianse” ietilpa 280 aptiekas, kas zināmā mērā samazina šo aptieku savstarpējo konkurenci. 2007.gadā Rīgā esošo mārketinga programmā „Aptieku Alianse” ietilpstošo neatkarīgo aptieku tirgus daļa bija virs 10%. Lēmumā Nr.3 konstatēts, ka nepietiekoša konkurence ļauj AS „Sentor Farm aptiekas” pilnīgi vai daļēji darboties neatkarīgi no konkurentiem cenu noteikšanas procesā Rīgā, Jēkabpilī, Dobelē un Talsos, ciktāl to pieļauj normatīvais regulējums.

AS „Sentor Farm aptiekas” tirgus varu stiprinājusi arī klientu lojalitātes programma un mārketinga akcijas, kā arī dalība mārketinga programmā „Aptieku Alianse”. Integrācijas rezultātā, samazinoties aptieku un lieltirgotavu konkurencei, apvienotajam tirgus dalībniekam daudz vieglāk būs realizēt maksimālā piecenojuma stratēģiju, un, ņemot vērā to, ka patērētājam samazinās pieejamu alternatīvu iespējamība vienas apdzīvotas vietas ietvaros, kur nepieciešamās zāles iegādāties lētāk. Lēmumā Nr.3 norādīts, ka Konkurences padomes ieskatā, izpildot saistošos noteikumus, ar kuriem atļauta AS „Recipe Plus” un AS „Sentor Farm aptiekas” apvienošanās, apvienošanās neradītu negatīvas sekas konkurencei zāļu vairumtirdzniecības tirgū un mazumtirdzniecības tirgū Rīgā, Jēkabpilī, Dobelē un Talsos.

(4) Zāļu vairumtirdzniecības tirgus.

Lēmumā Nr.3 norādītas zāļu vairumtirgotāju tirgus daļas pēc pārdošanas apgrozījuma latos vispārēja tipa aptiekām Latvijā. Tabulā Nr.1 sniegts tirgus daļu salīdzinājums lēmuma pieņemšanas laikā un 2010.gadā (skat. Zāļu valsts aģentūras interneta vietnē http://www.zva.gov.lv/doc_upl/zalu-pater-statistika-maijs-2010-20110526.pdf un <http://www.zva.gov.lv/index.php?id=494&lang=&top=3&sa=323>).

Tabula Nr.1

Lieltirgotājs	Lēmumā Nr.3 analizētajā laika periodā	2010.gadā	2011.gada pirmajā pusē
AS „Recipe Plus”	40 %	44 %	40 %
SIA „Tamro”	20 %	24 %	24 %
SIA „Magnum Medical”	10 %	16 %	17 %

(5) Zāļu mazumtirdzniecības tirgus.

Pieņemot lēmumu Nr.3 23.01.2009. un nosakot saistošo noteikumu Nr.1.3., Konkurences padome ņēma vērā AS „Sentor Farm aptiekas” tirgus daļas Rīgā, Jēkabpilī, Talsos un Dobelē

2007.gadā. Rīgā AS „Sentor Farm aptiekas” tirgus daļa bija ap (*) <40 % (vairāk kā 2 reizes lielāka nekā nākamajam tirgus dalībniekam SIA „Hansa Pharma”), Dobelē ap (*) >70 % (nākamajam tirgus dalībniekam SIA „Euroaptieka” - <20 %), Talsos (*) (>40 %) (SIA „Melise” - <30 %), bet Jēkabpilī - ap (*) (<40 %) (SIA „Kolibri AD” - <30 %).

Lai noteiktu, vai un kā ir mainījusies tirgus situācija pēc lēmuma Nr.3 pieņemšanas, Konkurences padome ir ieguvusi informāciju no Zāļu valsts aģentūras par aptieku apgrozījumu 2010.gadā šajās pilsētās un aprēķināja tirgus daļas. Tabulā norādītas tirgus daļas 2007. un 2010.gadā salīdzinājumam.

Tabula Nr.2

Pilsēta	2007.gads		2010.gads	
	AS „Sentor Farm aptiekas”	Nākamais tirgus dalībnieks	AS „Sentor Farm aptiekas”	Nākamais tirgus dalībnieks
Rīga	(*) (<40)	SIA „Hansa Pharma” (*) (<20)	(*) (<40)	SIA „Hansa Pharma” (*) (<20)
Jēkabpils	(*) (<40)	SIA „Kolibri AD” (*) (<30)	(*) (<40)	SIA „Kolibri AD” (*) (<30)
Dobele	(*) (>70)	SIA „Euroaptieka” (*) (<20)	(*) (>70)	SIA „Euroaptieka” (*) (<20)
Talsi	(*) (>40)	SIA „Melise” (*) (<30)	(*) (>40)	SIA „Melise” (*) (<30)

Jēkabpilī un Rīgā vairākām aptiekām, kas nepieder AS „Sentor Farm aptiekas”, ir filiāles, kuras atrodas ārpus šīm pilsētām. Rēķinot tirgus daļas, ieskaitīts arī vairāku filiāļu apgrozījums (atsevišķi dati bez visām filiālēm nav pieejami) Rīgā un Jēkabpilī. Līdz ar to jāņem vērā tas, ka AS „Sentor Farm aptiekas” tirgus daļas šajās pilsētās ir vēl pat nedaudz lielākas, kaut arī starpība nevarētu būt būtiska. Ņemot vērā to, ka arī Lēmumā Nr.3 tirgus daļu aprēķinā ietverts aptieku filiāļu apgrozījums, tieši filiāļu apgrozījumu ietveršana aptieku apgrozījumos arī 2010.gadā objektīvāk parāda notikušās izmaiņas tirgū kopš 2007.gada.

Tādējādi informācija par tirgus dalībnieku tirgus daļām 2010.gadā norāda, ka tirgus situācija būtiski nav mainījusies, AS „Sentor Farm aptiekas” joprojām Rīgā, Talsos, Jēkabpilī un Dobelē ir būtiska tirgus vara. Turklāt, salīdzinot ar 2007.gadu, AS „Sentor Farm aptiekas” tirgus daļa visās pilsētās ir palielinājusies.

Dobelē no 8 aptiekām 5 ir AS „Sentor Farm aptiekas”, Jēkabpilī no 10 aptiekām 4 ir AS „Sentor Farm aptiekas”, Talsos no 8 četras ir AS „Sentor Farm aptiekas”, bet Rīgā no 263 aptiekām AS „Sentor Farm aptiekas” pieder 77. Tādējādi arī pēc skaita Dobelē un Talsos AS „Sentor Farm aptiekas” pieder vismaz puse aptieku, Jēkabpilī 40 % aptieku, bet Rīgā tie ir aptuveni 30 % aptieku, kas, t.sk. atrodas arī stratēģiski svarīgās vietās, t.i., vietās, kur ir liela iedzīvotāju plūsma ik dienu (skat. aptieku karti Zāļu valsts aģentūras interneta vietnē <http://www.zva.gov.lv/apatieku-karte/>).

Salīdzinājumam – Dobelē, Jēkabpilī un Talsos nākamajiem lielākajiem tirgus dalībniekam pēc AS „Sentor Farm aptiekas” pieder pa vienai aptiekai, bet Rīgā - 27 aptiekas.

(6) Mārketinga programma „Aptieku Alianse”.

Kā konstatēts lēmumā Nr.3 2008.gadā AS „Recipe Plus” mārketinga programmā „Aptieku Alianse” kopumā ietilpa aptuveni 280 aptiekas un to tirgus daļa Rīgā bija vairāk nekā 10 %.

Saskaņā ar saistošo noteikumu Nr.1.5 AS „Recipe Plus” regulāri sniedz informāciju par „Aptieku Alianse” esošajām aptiekām. Dati par 2011.gada 3.ceturksni liecina, ka Latvijā pašlaik vairāk nekā 330 aptiekas ir „Aptieku Alianse” dalībnieces, no tām Rīgā papildus AS „Sentor Farm aptiekas” aptiekām vēl vairāk nekā 60 aptiekas ir „Aptieku Alianse” dalībnieces, bet Jēkabpilī viena.

Salīdzinājumam – Nākamais lielākais tirgus dalībnieks pēc AS „Sentor Farm aptiekas” Rīgā ir SIA „Hansa Pharma”, ar kuru saistītājā mārketinga programmā „Aptieka 1” Rīgā pašlaik darbojas 37 aptiekas (27 SIA „Hansa Pharma” aptiekas un 10 citu tirgus dalībnieku aptiekas). Jēkabpilī un Talsos ir pa divām „Aptieka 1” aptiekām (pa vienai SIA „Hansa Pharma” aptiekai un pa vienai citu tirgus dalībnieku aptiekai), Dobelē – viena aptieka (SIA „Hansa Pharma” aptieka”). Informācija iegūta no šīs mārketinga programmas interneta vietnes <http://www.aptieka1.lv/?lapa=rajons&karte=3#>.

Savukārt mārketinga programmā „Mana aptieka” piedalās 3 aptiekas Rīgā, 2 Jēkabpilī un 2 Talsos. Informācija iegūta no šīs mārketinga programmas interneta vietnes <http://www.manaaptieka.lv/apteikas/>.

Kā tas konstatēts jau lēmuma Nr.3 4.2.punktā kopīgā zāļu iepirkšana mārketinga grupas aptiekām palielina tajā esošo aptieku konkurētspēju, bet arī samazina šo aptieku savstarpējo konkurenci. Starp attiecīgajā mārketinga programmā ietilpstošajām aptiekām netieši pastāv horizontālas attiecības, jo grupas dalībnieki ir ieinteresēti kopēja mērķa sasniegšanai – iegūt pēc iespējas lielāku zāļu atlaižu apjomu no zāļu piegādātājiem. Mārketinga programmā „Aptieku Alianse” ietilpstošo neatkarīgo aptieku apgrozījumu nevar tieši pieskaitīt AS „Sentor Farm aptiekas” apgrozījumam, jo minētās aptiekas tomēr ir juridiski patstāvīgas personas. Tomēr caur šīm aptiekām apvienotajam tirgus dalībniekam ir iespējams palielināt savu ietekmi konkrētajā tirgū, piemēram, palielinot piegādes apjomus. Tādēļ tabulā Nr.3 norādītas arī kopējās tirgus daļas 2010.gadā tām aptiekām Rīgā un Jēkabpilī, kuras ietilpst mārketinga programmā „Aptieku Alianse”.

Tabula Nr.3

Pilsēta	AS „Sentor Farm aptiekas” tirgus daļa	Pārējo „Aptieku Alianse” aptieku tirgus daļa
Jēkabpils	(*) (<40)	(*) (<10)
Rīga	(*) (<40)	< 20 %

(7) Saskaņā ar Konkurences padomes rīcībā esošo informāciju AS „Sentor Farm aptiekas” ar dažiem mārketinga programmas „Aptieku Alianse” dalībniekiem, kuriem ir aptiekas Rīgā, ir vēl ciešāka saistība nekā tikai dalība kopējā programmā.

Tā piemēram, SIA „Farma Balt aptieka”, SIA „Aptieka Arnika” un AS „Dzintara aptiekas” valdes locekļi vienlaikus ir vai ir bijuši (vismaz līdz 22.07.2011., kad saņemta izziņa no LR Uzņēmumu reģistra) darba ņēmēji arī AS „Sentor Farm aptiekas”. Tas, ka valdes loceklis vienlaicīgi strādā pie konkurenta, pats par sevi rada risku šo sabiedrību savstarpējas rīcības tirgū koordinācijai.

AS „Dzintara aptiekas” un AS „Sentor Farm aptiekas” papildus saista vienošanās par preču zīmes „Mēness aptieka” izmantošanu. Bez tam AS „Dzintara aptiekas” ir ķīlas devēja bankā AS „DNB”, kur ar visu savu mantu ir nodrošinājusi bankas prasījumus pret parādnieku, t.i., AS „Sentor Farm aptiekas”. Pirmais ķīlas līgums noslēgts 2007.gadā. Tāpat 30.12.2008. reģistrētas SIA „Farma Balt aptieka” un SIA „Latvijas Universitātes aptieka” komercķīlas, ar kurām nodrošināts bankas prasījums pret AS „Sentor Farm aptiekas”, taču abas šīs komercķīlas dzēstas 24.11.2010. Šāda citu komersantu mantas kā komercķīlas izmantošana savā labā faktiski liecina, ka AS „Sentor Farm aptiekas” vismaz komercķīlu darbības laikā ir bijusi iespēja daļēji ietekmēt komercķīlu devēju lēmumus.

2010.gadā SIA „Latvijas Universitātes aptieka” tirgus daļa Rīgā bija (*) (<1 %), SIA „Farma Balt aptieka” – (*) (<10 %), bet AS „Dzintara aptiekas” – (*) (<10 %).

Uz minēto aptieku saistību ar AS „Sentor Farm aptiekas” norādījis arī tirgus dalībnieks, kas šajā lietā sniedzis viedokli. (*)

(8) Šī lēmuma 2.-7.punktā visa norādītā informācija sniedz ieskatu par zāļu mazumtirdzniecības un vairumtirdzniecības tirgu. Kopumā abos šajos līmeņos AS „Recipe Plus”

un AS „Sentor Farm aptiekas” ir izteikti līderi, attiecīgi AS „Recipe Plus” zāļu vairumtirdzniecības tirgū, joprojām aizņemot 40 % no tirgus, un AS „Sentor Farm aptiekas” zāļu mazumtirdzniecības tirgū Rīgā < 40 %, Jēkabpilī < 40 %, Talsos > 40 % un Dobelē > 70 %. Nākamo lielāko tirgus dalībnieku tirgus daļas šajos konkrētajos tirgos nav tik lielas, lai varētu nopietni apdraudēt AS „Recipe Plus” un AS „Sentor Farm aptiekas” esošo stāvokli un ietekmi vai vismaz radīt tām līdzvērtīgu sāncensību. Abos līmeņos tirgus joprojām ir pietiekami koncentrēts viena tirgus dalībnieka īpašumā.

Izvērtējot zāļu pārdošanas apjomus Latvijā, svarīgi atzīmēt, ka apjomu pieaugums pēdējos gados nav vērojams. Saskaņā ar Zāļu valsts aģentūras apkopoto informāciju (skat. interneta vietnē <http://www.zva.gov.lv/index.php?id=494&lang=&top=3&sa=323>) Latvijā no zāļu lieltirgotavām kopā 2010.gadā zāles pārdotas tikpat, cik 2008.gadā, t.i. naudas izteiksmē nedaudz mazāk par 290 miljoniem latu. Zāļu pieprasījums un piedāvājums Latvijā ir samērā nemainīgs. Minētais nenozīmē, ka AS „Repharm” grupas uzņēmumi būtu kādā veidā atbildīgi par šo stāvokli, tas varētu būt radies ekonomiskās situācijas pasliktināšanās dēļ vai arī saistīts ar iedzīvotāju skaita samazināšanos, bet Konkurences padomei, pieņemot lēmumu, ir jāņem vērā kopējā tirgus situācija un jāizvērtē, kādu risku vai ietekmi tirgū varētu atstāt saistošo noteikumu darbības izbeigšana patreizējā situācijā un laikā, kā arī tuvākā vai tālākā nākotnē.

Turklāt saskaņā ar Zāļu valsts aģentūras interneta vietnē http://www.zva.gov.lv/doc_upl/A-12.12.2011b.pdf norādīto informāciju pašlaik AS „Sentor Farm aptiekas” pieder viena licence, kura ir apturēta uz laiku. Tas liecina par to, ka AS „Sentor Farm aptiekas” ir iespēja savu aptieku skaitu Rīgā palielināt vēl par vienu arī bez apvienošanās ar citiem tirgus dalībniekiem. Turklāt AS „Recipe Plus” sniegtajā informācijā par mārketinga programmas „Aptieku Alianse” dalībniekiem 2011.gada 1.ceturksnī norādītas vēl vairākas AS „Sentor Farm aptiekas” aptiekas, kurām apturētas licences, (*) (saskaņā ar Zāļu valsts aģentūras interneta vietnē norādīto informāciju šī licence tagad ir nonākusi SIA „Ilmas aptiekas” īpašumā), līdz ar to AS „Sentor Farm aptiekas” bija iespēja paplašināt Rīgā savu darbību, atsākot šo aptieku darbību.

(9) Citu tirgus dalībnieku viedokļi.

SIA „Hansa Pharma” 26.10.2011. vēstulē Nr.11.-257 Konkurences padomei norādījusi, ka nevar objektīvi izvērtēt konkurences situāciju atsevišķās pilsētās, jo tai nav pieejami tirgus dati, kuri to raksturotu. SIA „Hansa Pharma” neplāno pārdot savas aptiekas ne Jēkabpilī, ne Rīgā.

SIA „Saules aptieka” 28.10.2011. vēstulē Nr.424-01/11 sniegusi šādu viedokli.

Konkurences situācija zāļu mazumtirdzniecības tirgū Rīgā ir tāda pati, kā visā Latvijā. Aptieku ir par daudz. Ķēžu aptiekām pieder lielākā tirgus daļa, tās konkurē ar patstāvīgajām aptiekām „ar cenu”, jo var izspiest lielas atlaides no ražotājiem. Ķēžu aptiekas akciju laikā pārdod zāles par tādu mazumtirdzniecības cenu, par kādu akcijā neiesaistītās aptiekas šos medikamentus nevar iepirkt.

Kopš 2009.gada ir būtiski samazinājies pacientu skaits – par 200 līdz 400 tūkstošiem, palielinājies pacientu līdzmaksājums.

Parādījušies papildus draudi – tiek plānots, ka aptiekas nevarēs saņemt vai paturēt atlaides; drīzumā ieviesīs e-receptes, kas novirzīs pacientus uz konkrētām ķēžu aptiekām. Latvijas vislielākā aptieku ķēde jau uzlikusi savus datorus un programmas vairāk kā 200 ģimenes ārstu praksēs.

SIA „Saules aptieka” neplāno pārdot savu aptieku Rīgā, jo bez tās atlikušās struktūrvienības nav dzīvotspējīgas. Konkrēti piedāvājumi ar konkrētu naudas summu nav saņemti, taču ir izrādīta interese. Ja Ministru kabinets pieņems noteikumus Nr.803 grozījumus, vēl pie lielajām ķēdēm nepiederošās aptiekas tiks lēti pārpirktas vai pārņemtas par parādiem. Pie spēkā esošajiem zāļu piecenojumiem aptiekas nav spējīgas eksistēt bez vairumtirgotāju atlaidēm, jo šobrīd neatkarīgo aptieku peļņa ir mazāka kā saņemtās vairumtirgotāju atlaides.

SIA „Euroaptieka” 31.10.2011. vēstulē Nr.L-31.10.2011-06 norādīts šāds viedoklis.

Konkurences situācija zāļu mazumtirdzniecības tirgū Jēkabpilī, Rīgā un Dobelē kopš 2009.gada sākuma būtiski nav izmainījusies, AS „Recipe Plus” un AS „Sentor Farm aptiekas” uzliktie ierobežojumi nav mazinājuši šo komercsabiedrību ietekmi zāļu mazumtirdzniecības tirgū konkrētajās apdzīvotajās vietās. SIA „Euroaptieka” neplāno pārdot savas aptiekas Rīgā, Dobelē un Jēkabpilī.

SIA „Euroaptieka” ieskatā esošais aizliegums AS „Recipe Plus” un AS „Sentor Farm aptiekas” vai citam ar minētajām komercsabiedrībām saistītam tirgus dalībniekam apvienoties ar tirgus dalībniekiem Dobelē, Rīgā un Jēkabpilī, kuriem pieder aptieku licences, noteikti būtu jāpagarina, jo tas sekmētu konkurenci.

SIA „Algams” 07.11.2011. vēstulē Konkurences padomei cita starpā norādījusi, ka aptieku apgrozījuma kritumu pēdējos gados nebūtu korekti saistīt ar kādu aptieku tīklu paplašināšanos. Tomēr būtu lietderīgi pagarināt termiņu saistošajiem noteikumiem.

Konkurences padome, izvērtējot citu tirgus dalībnieku sniegtos viedokļus, ņem vērā, ka tie ir AS „Sentor Farm aptiekas” konkurenti. Tomēr šo komersantu sniegtā informācija sniedz ieskatu tirgus situācijā no šo uzņēmumu viedokļa.

Saskaņā ar SIA „Saules aptieka” norādīto ķēžu aptiekām ir lielas priekšrocības attiecībā uz vienošanās nosacījumiem ar piegādātājiem, kā rezultātā tās kļūst vēl konkurētspējīgākas. SIA „Euroaptieka” viedoklis apstiprina, ka konkurences situācija pēdējo gadu laikā nav būtiski mainījusies, kā jau tas konstatējams no tirgus daļu aprēķiniem Rīgā, Jēkabpilī, Dobelē un Talsos (skat. šī lēmuma 5.punktā). Aizliegums AS „Sentor Farm aptiekas” šajās pilsētās apvienoties ar citiem tirgus dalībniekiem, kuriem pieder aptieku licences, tirgū tiek atzīts par pareizu un pagarināmu, jo tas līdzsvaro konkurenci, ļaujot konkurentiem vismaz saglabāt savu vietu tirgū. Ierobežotais licenču skaits ir noslēdzis iespēju tirgū ienākt jauniem tirgus dalībniekiem (nepārņemot kādu jau esošu), savukārt ekonomiskā situācija pēdējos gados nav sekmējusi izaugsmi nozarē. Šādos apstākļos ir sevišķi svarīgi, lai tirgus dalībniekam, kuram jau ir būtiska tirgus vara mazumtirdzniecībā un dominējošais stāvoklis vairumtirdzniecībā, netiktu dotas neierobežotas iespējas apvienoties.

(10) Dobeles novada pašvaldība 11.11.2011. vēstulē Nr.2-6./2953 norādījusi, ka tā ir veikusi aptauju pašvaldības mājas lapā, kurā piedalījušies 88 respondenti. 72 % no tiem ir apmierināti ar aptieku daudzumu Dobelē un zāļu klāstu tajās. 23 % nav apmierināti, savukārt 6 % respondentu situācija ir vienaldzīga. Savukārt laikraksta „Zemgale” veiktajā telefonaptauļā pieci uzrunātie Dobeles iedzīvotāji pauduši viedokli, ka ir apmierināti ar esošo situāciju.

Jēkabpils pilsētas pašvaldība 24.11.2011. vēstulē Nr.76-2-51 norādījusi, ka Jēkabpilī ir pietiekams skaits aptieku, kurās iedzīvotāji var salīdzināt cenas un izvēlēties pieņemamāko tirdzniecības vietu. Attiecībā uz saistošo noteikumu pagarināšanu Jēkabpils pilsētas pašvaldība paskaidrojusi, ka visas aptiekas pilsētā ir privātstruktūras un labvēlīga konkurence dod iedzīvotājiem priekšrocības un iespēju izvēlēties sev izdevīgāko un lētāko tirdzniecības uzņēmumu.

Talsu novada pašvaldība 25.11.2011. vēstulē Nr.16/12-19/3495 norādījusi, ka Talsos darbojas 8 aptiekas, no kurām 4 pieder AS „Sentor Farm aptiekas”. Iedzīvotājiem pieejami dažādi aptieku darbības veidi, ko visvairāk piedāvā tieši minētais tirgus dalībnieks. Talsu novada domes ieskatā ir lietderīgi pagarināt saistošos noteikumu termiņu, lai nerastos kāda uzņēmēja dominējošs stāvoklis un nemazinātos konkurence, kā rezultātā Talsu iedzīvotājiem samazinātos izvēles iespējas un zāļu piedāvājums.

Zāļu valsts aģentūras 03.11.2011. vēstulē Nr.1-3.11/1715 norādīts, ka AS „Sentor Farm aptiekas” vairs nebūs tiesisku šķēršļu pastiprināt savu būtisko varu Rīgā, Dobelē, Talsos un Jēkabpilī, apvienojoties ar citiem tirgus dalībniekiem, kuriem pieder aptieku licences, tādējādi vājinot konkurenci zāļu mazumtirdzniecības jomā, ja netiks pagarināts saistošajās noteikumos iekļautā aizlieguma termiņš līdz 01.01.2015.

Konkurences padome ir izvērtējusi pašvaldību un Zāļu valsts aģentūras sniegtos viedokļus. Kopumā secināms, ka pašvaldības, un līdz ar to sabiedrība, izprot konkurences labvēlīgo nozīmi uz tirgu, uzskata par nepieciešamu saglabāt vismaz esošo konkurences līmeni. Visas minētās pašvaldības faktiski norādījušas, ka tirgus ir piesātināts un jauniem tirgus dalībniekiem vairs nav vietas tirgū. Tādēļ ir sevišķi svarīgi nepieļaut viena tirgus dalībnieka vēl lielāku prevalēšanu pār citiem šajās pilsētās. Zāļu valsts aģentūra arī uzskata, ka iespējamās AS „Sentor Farm aptiekas” apvienošanās Rīgā, Jēkabpilī, Talsos un Dobelē ar komersantiem, kuriem pieder aptieku licences, vājinātu konkurenci zāļu mazumtirdzniecības jomā.

(11) Ņemot vērā visu iepriekšminēto šajā lēmumā, jo sevišķi situāciju zāļu mazumtirdzniecības un vairumtirdzniecības tirgū laika periodā pēc lēmuma Nr.3 pieņemšanas, to ietekmi uz konkurenci, spēkā esošo normatīvo regulējumu, t.i., dažādos ierobežojumus tirgus dalībniekiem gan zāļu pārdošanas cenu noteikumos, gan jaunu aptieku atvēršanas kritērijus u.c., Konkurences padomes ieskatā nepieciešams pagarināt darbības termiņu līdz 01.01.2015. saistošajam noteikumam Nr.1.3, kas nosaka aizliegumu AS „Repharm”, AS „Recipe Plus”, AS „Sentor Farm aptiekas” un saistītajiem uzņēmumiem apvienoties ar tirgus dalībniekiem Rīgā, Jēkabpilī, Talsos un Dobelē, kuriem pieder aptieku licences. Tādējādi tiks novērsti riski, vienam no tirgus dalībniekiem pēc apvienošanās, izmantojot savu jau esošu tirgus varu attiecīgajās administratīvajās teritorijās, palielināt savu tirgus daļu un rezultātā nostiprināt savu tirgus varu, apvienojoties ar citiem tirgus dalībniekiem.

Tomēr Konkurences padome vērs uzmanību uz to, ka lēmumā Nr.3 noteiktais ierobežojums faktiski neparedz aizliegumu apvienoties, bet gan paredz pienākumu apvienošanās dalībniekiem iesniegt ziņojumu par apvienošanos, ja gadījumā izpildītos saistošajā noteikumā Nr.1.3 paredzētais. Nav pamata uzskatīt, ka šāds pienākums tirgus dalībniekam iesniegt ziņojumu Konkurences padomei par plānoto darījumu pats par sevi būtiski ierobežotu tirgus dalībnieka iespējas apvienoties, t.i., būtu pamats darījuma izjaukšanai no konkurentu puses. Aptiekas īpašnieks, kurš vēlētos pārdot savus aktīvus vai kapitāldaļas un tam būtu pircējs, to būtu varējis izdarīt, neatkarīgi no tā, vai AS „Sentor Farm aptiekas” publiski ir izteikusi vēlēšanos to iegādāties vai nē. Piemēram, situācija Dobelē un Talsos parāda, ka šajā laikā nevienai aptiekai nav mainījušies īpašnieki, tātad intereses tās iegādāties no citiem tirgus dalībniekiem nav, bet Jēkabpilī kopš 2007.gada tikai viena aptieka ir pārgājusi SIA „Hansa Pharma” īpašumā. Nav ticama pamata AS „Repharm”, AS „Recipe Plus” un AS „Sentor Farm aptiekas” aizdomām, ka, līdzko būs publiski zināma AS „Sentor Farm aptiekas” vēlme iegādāties kādu aptieku, to kāds nekavējoties pārpirks.

Tostarp Konkurences padome norāda, ka, gadījumā, ja laika periodā līdz 01.01.2015. tiks mainīts normatīvais regulējums, atbrīvojot tirgu no esošajiem ierobežojumiem jaunu aptieku atvēršanai, Konkurences padome pēc lēmuma adresātu lūguma var pārskatīt saistošo noteikumu darbības termiņu, par to pieņemot atsevišķu lēmumu. Šādā gadījumā būtiski mainītos tirgus dalībnieku komercdarbības nosacījumi tirgū un iespējas palielināt tirgus daļas.

Saistošais noteikums Nr.1.5

(12) Saistošais noteikums, kas noteikts Konkurences padomes 23.01.2009. lēmuma Nr.3 nolemjotās daļas 1.5.punktā (turpmāk tekstā – „saistošais noteikums Nr.1.5”), apvienošanās dalībniekiem uzliek par pienākumu informēt Konkurences padomi par jebkuras aptiekas iesaistīšanos mārketinga programmā „Aptieku Alianse” vai līdzīgā programmā. Šāda informācija Konkurences padomei ļauj sekot līdzi, kā mainās tirgus struktūra pēc AS „Sentor Farm aptiekas” un AS „Recipe Plus” apvienošanās. Šis noteikums neuzliek nekādus darbības ierobežojumus adresātam, tā mērķis ir savlaicīga un regulāra informācijas saņemšana saistībā ar AS „Sentor

Farm aptiekas”, AS „Repharm” un AS „Recipe Plus” noteiktām aktivitātēm, un tas sniedz informāciju Konkurences padomei par izmaiņām tirgū.

Ņemot vērā minēto, nepieciešams pagarināt termiņu saistošajam noteikumam Nr.1.5. Līdz šim no AS „Recipe Plus” saņemtā informācija liecina, ka izmaiņas mārketinga programmas dalībnieku sarakstā notiek, bet ne lielos apjomos un tās nav tik dinamiskas. Tādēļ Konkurences padomes ieskatā turpmāk, līdz 01.01.2015. būtu lietderīgi informēt Konkurences padomi par aptieku iesaistīšanos mārketinga programmā „Aptieku Alianse” vai citā līdzīgā programmā tikai reizi gadā.

AS „Repharm”, AS „Sentor Farm aptiekas” un AS „Recipe Plus” sniegtais viedoklis

(13) Konkurences padome 06.10.2011. saņēma no AS „Repharm”, AS „Sentor Farm aptiekas” un AS „Recipe Plus” vēstuli Nr.69, kurā lūdza nepagarināt termiņu saistošajiem noteikumiem Nr.1.3 un 1.5., kā arī izteica šādu viedokli.

1) Vēstules autoru ieskatā saistošie noteikumi konkrētajos apstākļos maksimāli ierobežoja to tiesiskās intereses un bija no privātpersonu tiesību ievērošanas principa būtiski nelabvēlīgi privātpersonai. Lēmumā Nr.3 nav ietverts uz pierādījumiem, normatīvajiem aktiem un judikatūru balstīts pamatojums, kādēļ ir pieņemti tieši tādi saistošie noteikumi un nav izklāstīti iestādes apsvērumi attiecībā uz to, vai nebija iespējams sasniegt Konkurences padomes lēmuma mērķi ar citiem privātpersonai labvēlīgākiem un mazāk tiesību ierobežojošiem līdzekļiem. Tādēļ saistošo noteikumu termiņš nav pagarināms, jo tā pagarināšana nesasnies lēmuma leģitīmo mērķi un bez būtiska sabiedrības labuma ieguvuma aizskars AS „Sentor Farm aptiekas”, AS „Recipe Plus” un AS „Repharm” intereses.

Ar konkrēto saistošo noteikumu pieņemšanu AS „Sentor Farm aptiekas” attīstība un darbības paplašināšana konkrētajā tirgū tika paralizēta uz 3 gadu termiņu. Lai arī lēmumā Nr.3 tika paredzētas tiesības sniegt lūgumu Konkurences padomē par attiecīgā iecerētā darījuma atbrīvošanu no noteiktā aizlieguma, tomēr, ievērojot līdzšinējo Konkurences padomes noslogotību un to, ka šādi lūgumi parasti tiek izskatīti 4 mēnešu termiņā, AS „Sentor Farm aptiekas” konkurētspēja salīdzinājumā ar citiem tirgus dalībniekiem, kuri bija tiesīgi veikt apvienošanās darījumus bez šādiem aizliegumiem, ir ievērojami ierobežota. Šāda tirgus dalībnieka attīstības ierobežošana no valsts puses, objektīvi raugoties, neatbilst Konkurences likuma 2.pantā noteiktajam mērķim aizsargāt, saglabāt un attīstīt brīvu, godīgu un vienlīdzīgu konkurenci, kuras mērķis ir radīt sabiedrībai ekonomisko labumu no ekonomiskās efektivitātes sasniegšanas savstarpējās sāncensības ceļā. Tādēļ vēstules Nr.69 autoru ieskatā jebkādi šāda veida ierobežojumi ir nosakāmi tikai galējas nepieciešamības gadījumā un tiem ir jābūt noteiktiem uz iespējami īsāku termiņu, turklāt iestādes rīcībā ir jābūt pietiekamiem, pārlicinošiem un neapstrīdamiem pierādījumiem, lai tos noteiktu.

Konkurences padome lēmumu Nr.3 pamatojusi tikai ar prezumpcijām lēmuma motīvu daļā bez konkrētām atsaucēm uz faktiskajiem apstākļiem un pierādījumiem, lai gan konkurences tiesību teorijā un praksē ir iedibināts viennozīmīgs princips, ka gadījumā, ja tirgus dalībniekam tiek uzlikti saistoši noteikumi, to pamatošanas pierādīšanas nasta gulstas uz konkurenci uzraugošo institūciju daudz lielākā mērā nekā citos gadījumos.

Lēmuma Nr.3 4.punktā norādītas 4 pilsētas, kurās ir salīdzinoši nozīmīgs AS „Sentor Farm aptiekas” aptieku skaits, taču nav norādīts ne kopējais aptieku skaits šajās pilsētās, ne AS „Sentor Farm aptiekas” piederošo aptieku skaits, nav norādīti kritēriji, kad aptieku skaits ir liels, mazs vai salīdzinoši nozīmīgs. Lēmuma Nr.3 4.1.punktā norādītais, ka tirgus struktūra ar izteiktu līderi mazāk vertikāli integrētiem tirgus dalībniekiem kalpo par barjeru ienākšanai tirgū, nav pamatots, jo viena tirgus dalībnieka efektivitāte, vadoties no ekonomikas pamatprincipiem, nevar būt uzskatāma par ienākšanas barjeru, tieši otrādi – šāda efektivitāte ir motivējošs apstāklis pārējiem tirgus dalībniekiem attīstīties un sasniegt efektīvākā tirgus dalībnieka finanšu rādītājus. Kopējais aptieku skaits kopš 2007.gada ir samazinājies, kas apliecina to, ka tirgus līdera vara pati

par sevi nav uzskatāma par barjeru, tā kā, vadoties pēc Konkurences padomes prezumpcijas, ar tirgus līdera attīstības apturēšanu bija jāveicina jaunu tirgus dalībnieku ienākšana tirgū.

Mārketinga programmās ir iesaistītas arī aptiekas, kas nepieder grupai, un katrs mazumtirgotājs ir tiesīgs izvēlēties, vai vispār piedalīties šajās programmās un kurās no tām piedalīties. Zāļu tirgū cenu konkurence nav būtisks konkurences faktors, jo cenas atšķirīgiem mazumtirgotājiem ir ļoti līdzīgas.

Lēmuma Nr.3 4.2.punkta sadaļā „Mārketinga programma Aptieku Alianse” norādītie negatīvie efekti ir uzskatāmi par Konkurences padomes pieņemumiem bez objektīva pamata un loģisku izskaidrojumu esamības. Piemēram, norāde par konkurences vājināšanu starp lieltirgotavām augšupejošā tirgū ir nepamatota, jo tirgojamo zāļu sortiments un ražotāju skaits, no kuriem tiek iepirkta zāles, ir ārkārtīgi plaša, un, ievērojot pastāvošo pieprasījumu, nav reāla situācija, ka lieltirgotava varētu krasī samazināt šo sortimentu, tādējādi apdraudot savu konkurētspēju lejupejošā tirgū. Tāpat nav pamata norādīt uz konkurējošu ražotāju, vairumtirgotāju, kas ražo/izplata alternatīvas arī farmakoloģiski ekvivalentas zāles izslēgšanas risku, tā kā objektīvi normatīvie akti nenosaka pienākumu lieltirgotavām nodrošināt pilnībā visu pieejamo zāļu iepirkšanu, līdz ar to visus minētos jautājumus regulē pats tirgus un attiecīgais pieprasījums un piedāvājums. Zāļu sortimenta sašaurināšana būtu ekonomiski aplama, un pie ierobežotas pirkspējas lēto zāļu izņemšana no sortimenta būtu tieši pretēja ekonomiskajai loģikai.

Lēmuma Nr.3 5.punkta sadaļā „Otrais faktors” minētā atsauce uz Veselības ministrijas viedokli ir vērtējama kritiski, jo ar šo viedokli tā faktiski ir paudusi, ka ārstu negodprātību un profesionālās ētikas un noteikumu neievērošanu varētu „labot” ar būtiskiem ierobežojumiem lielākajam tirgus dalībniekam. Šis risks nevar tikt izslēgts ar Konkurences padomes lēmumu palīdzību, jo šādu jautājumu risināšana ir pašas Veselības ministrijas kompetencē.

Konkurences padomes norādītais: Konkurences padome 23.01.2009. ir pieņēmusi lēmumu Nr.3, objektīvi izvērtējot informāciju lietā un apvienošanās iespējamos riskus, un uzskata, ka lēmums ir objektīvs, pamatots un taisnīgs. Lēmums Nr.3 nav pārsūdzēts Administratīvajā apgabaltiesā, ir stājies likumīgā spēkā, un nav pamata apšaubīt tā tiesiskumu.

Attiecībā uz vēstules autoru norādīto, ka lēmumā Nr.3 nav norādīts AS „Sentor Farm aptiekas” piederošo aptieku skaits Rīgā, Jēkabpilī, Talsos un Dobelē, Konkurences padome paskaidro, ka tirgus daļas ir objektīvas un ļoti būtisks rādītājs, kas atspoguļo tirgus situāciju, tādēļ tās arī vērtētas lēmumā Nr.3. Taču aptieku skaits un to atrašanās vietas arī ir vērtētas gan lēmumā Nr.3, gan šī lēmuma 5.punktā. Turklāt Konkurences padome vēl šī lēmuma 6. un 7.punktā ir vērtējusi arī AS „Sentor Farm aptiekas” saistību ar citām aptiekām un mārketinga programmas „Aptieku Alianse” aptieku saistību.

Konkurences padome piekrīt, ka zāļu izplatīšanā cenu konkurence nav tik būtisks faktors kā citos preču tirgos, jo gan šis, gan citi aspekti tiek stingri regulēti no valsts puses (skat. šī lēmuma 2.punktu). Bet, pieņemot lēmumu, Konkurences padome vērtē situāciju tirgū tādu, kāda tā ir, ar spēkā esošo normatīvo regulējumu, tendencēm, apjomu utt., jo lēmums pieņemams par tirgus dalībnieku, kas veic komercdarbību konkrētajā tirgū. Ierobežojumi gan zāļu uzcenojumiem, gan licenču skaitam ietekmē visu tirgus dalībnieku komercdarbību, faktiski AS „Sentor Farm aptiekas” un citiem saistītajiem uzņēmumiem uzliktais tiesiskais pienākums to darbību salīdzinoši ļoti maz ietekmē.

2) Lēmumu Nr.3 Konkurences padome ir pieņēmusi, vadoties no prezumpcijām, kas nebija uzskatāmas par pietiekošu pamatu tik ierobežojošu saistošo noteikumu pieņemšanai. Finanšu rādītāji apliecina, ka šis Konkurences padomes lēmumā noteiktais 3 gadu aizlieguma periods ir negatīvi ietekmējis AS „Sentor Farm aptiekas” un AS „Recipe Plus” komercdarbību un apturējis to attīstību, kas ir radījis stagnāciju visos ietekmētajos tirgos. Pēc lēmuma Nr.3 pieņemšanas AS „Recipe Plus” apgrozījums turpina konsekventi samazināties. Kā tas izriet no

zāļu lieltirgotavu kopējā apgrozījuma rādītājiem par 2009. un 2010.gadu, AS „Recipe Plus” apgrozījums 2010.gadā ir samazinājies par 11 %, salīdzinot ar 2009.gada apgrozījumu, un, vadoties pēc 2011.gada 1. un 2.ceturkšņa apgrozījuma rādītājiem, arī 2011.gadā AS „Recipe Plus” apgrozījums samazināsies. Turpretī citu zāļu lieltirgotavu apgrozījums 2010.gadā salīdzinājumā ar 2009.gadu ir audzis.

Arī izvērtējot AS „Sentor Farm aptiekas” lielāko konkurentu finanšu rādītājus, jāsecina, ka SIA „Euroaptieka” apgrozījums 2010.gadā ir palielinājies par 13 %, savukārt SIA „A aptiekas” apgrozījums 2010.gadā ir palielinājies par 3,7 %. Savukārt AS „Sentor Farm aptiekas” aptieku kopējā apgrozījuma pieaugums 2010.gadā ir ievērojami zemāks nekā konkurentiem, t.i., par 1,4 %, turklāt tas radies tikai sakarā ar cenu palielinājumu no zāļu ražotāju puses.

No minētajiem datiem redzams, ka AS „Recipe Plus” un AS „Sentor Farm aptiekas” attīstība pēc Konkurences padomes lēmuma Nr.3 ir apstājusies, tā vietā galveno konkurentu apgrozījums ir palielinājies, kas liecina par to komercdarbības izaugsmi. Ja Konkurences padomes mērķis bija ierobežot vai pat apturēt AS „Recipe Plus” un AS „Sentor Farm aptiekas” attīstību, tad šāds mērķis, izvērtējot visu pašreizējo tirgus situāciju un tirgus dalībnieku finanšu rādītājus, ir sasniegts, taču tas negatīvi ir ietekmējis vispārējo konkurences līmeni tirgū, kas ir samazinājies, jo konkurenti neizjūt efektīvākā tirgus dalībnieka ekonomiskās sāncensības spiedienu.

Turklāt vairākums lielāko konkurentu dalībnieki ir lieli un stabili ārzemju uzņēmumi, kas ir spējīgi veikt ievērojamus ieguldījumus to attīstībā, savukārt AS „Recipe Plus” un AS „Sentor Farm aptiekas” īpašnieki ir fiziskas personas. Tādēļ nav pamata uzskatīt, ka to konkurētspēja, resursi vai attīstības iespējas būtu ievērojami augstākas par to konkurentiem.

Konkurences padomes norādītais: Konkurences padome ir ieguvusi informāciju par tirgus dalībnieku apgrozījumiem un aprēķinājusi tirgus daļas (skat. šī lēmuma 4. un 5.punktā). Rīgā, Jēkabpilī, Dobelē un Talsos AS „Sentor Farm aptiekas” ir pat palielinājusies tirgus daļa salīdzinājumā ar 2007.gadu, tādējādi apgalvojumam par AS „Sentor Farm aptiekas” attīstības apstāšanos nav pamata. Tāpat arī AS „Recipe Plus” tirgus daļa ir pieaugusi 2010.gadā katrā pilsētā.

Lēmumā Nr.3 noteiktie ierobežojumi attiecās uz daļu ģeogrāfisko teritoriju un nekādā veidā neliedza AS „Sentor Farm aptiekas” attīstīt komercdarbību zāļu mazumtirdzniecībā citās teritorijās, kur apvienošanās dalībniekiem bija mazākas tirgus daļas, kas būtu arī loģiski, apvienošanās dalībniekiem vēloties kāpināt savu konkurētspēju tirgū.

Konkurences padomes mērķis lēmumā Nr.3 noteiktajiem saistošajiem noteikumiem nav bijis apturēt AS „Sentor Farm aptiekas” attīstību, kā tas norādīts vēstulē, bet gan ierobežot tirgus daļu būtisku palielināšanu tajās administratīvajās teritorijās, kurās tai jau ir būtiska tirgus vara, tikai vienā veidā – apvienojoties ar citiem tirgus dalībniekiem. Apvienošanās ir veids, kā ievērojami palielināt savu tirgus daļu, un kas ir sevišķi rūpīgi jāizvērtē gadījumos, kad tirgū konkurences situācija ir problemātiska. Bez tam Konkurences padome nav liegusi šādu apvienošanās iespēju vispār, tā vienīgi ir noteikusi saistošajā noteikumā Nr.1.3, ka AS „Sentor Farm aptiekas” tā pirms darījuma ir paziņojama Konkurences padomei, kā tas norādīts šī lēmuma 11.punktā.

Turklāt konkurentu kapitāldaļu vai aktīvu iegāde nav vienīgais veids, kā turpināt komercdarbības attīstību un izaugsmi. Patērētāju apkalpošanas kvalitāte, preču daudzveidība, mārketinga un daudz citu veidu var palīdzēt komersantam stiprināt savu pozīciju tirgū. Pretējā gadījumā, ja apvienošanās ar konkurentiem būtu vienīgā iespēja vispār palielināt tirgus daļu, patērētājiem labvēlīga tirgus piedāvājuma attīstība gandrīz nebūtu iespējama nevienā nozarē.

3) Lēmuma termiņa pagarinājums būtu pretrunā ar Administratīvā procesa likuma 13.pantā nostiprināto samērīguma principu, kas nosaka, ka labumam, ko sabiedrība iegūst ar ierobežojumiem, kas uzlikti adresātam, ir jābūt lielākam nekā viņa tiesību vai tiesisko interešu

ierobežojumam. Padomes regulas (EK) Nr.139/2004 par kontroli pār uzņēmumu koncentrāciju 8.panta otrā daļa nosaka, ka uzņēmumam noteikto saistību mērķis ir padarīt apvienošanas atbilstošu kopējam tirgum. Šīm saistībām jābūt noteiktām, ievērojot samērīguma principu.

Konkrētajā gadījumā 3 gadu noteiktais liegums AS „Recipe Plus” un AS „Sentor Farm aptiekas” attīstīt savu komercdarbību, apvienojoties ar tirgus dalībniekiem, kuriem pieder aptieku licences, pēc būtības ir uzskatāms par Komerclikuma 1.pantā noteikto komersanta tiesību ierobežojumu. Pēc šajā vēstulē norādītajiem apstākļiem ir redzams, ka ir novērstas ar lēmumu Nr.3 atļautās apvienošanās negatīvās sekas konkurencei zāļu vairumtirdzniecības tirgū Latvijas teritorijā un mazumtirdzniecības tirgū Rīgā, Dobelē, Jēkabpilī un Talsos un ir apturēta AS „Recipe Plus” un AS „Sentor Farm aptiekas” attīstība, līdz ar to turpmāka Komerclikuma 1.pantā noteikto tiesību ierobežošana būs pretrunā ar Administratīvā procesa likuma 5.pantā noteikto privātpersonas tiesību ievērošanas principu un 8.pantā noteikto tiesību normu saprātīgas piemērošanas principu. Tāpat tiktu pārkāpts arī vienlīdzības princips, jo bez objektīva pamata no valsts puses tiktu kavēta viena tirgus dalībnieka komercdarbība 6 gadus, sniedzot priekšrocības citiem tirgus dalībniekiem.

Konkurences padomes norādītais: Konkurences padomes veiktos lietderības apsvērumus skat. šī lēmuma 15.punktā. Papildus Konkurences padome vērs uzmanību uz to, ka tā ir noteikusi ierobežojumu apvienošanās dalībniekiem vienīgi apvienoties ar citiem tirgus dalībniekiem tajās pilsētās, kurās tai jau ir būtiska tirgus vara, nekādi neierobežojot šādus darījumus citās vietās. Bez tam tas attiecas vienīgi uz apvienošanas, bet ne citiem veidiem, kā palielināt savu tirgus daļu un attīstīt izaugsmi. Nekādi komercdarbību ierobežojošu saistošie noteikumi nav noteikti arī zāļu vairumtirdzniecībai.

Izvērtējot situāciju tirgū, kāda tā ir pašlaik, secināms, ka ir pamats pagarināt saistošo noteikumu darbības termiņu AS „Repharm” un ar to saistītajiem uzņēmumiem, jo vertikālā apvienošanās joprojām rada nelabvēlīgu seku risku noteiktajās administratīvajās teritorijās.

(14) Konkurences padome 07.12.2011. saņēma no AS „Sentor Farm aptiekas”, AS „Recipe Plus” un AS „Repharm” vēstuli Nr.90 ar šādu viedokli par saistošajiem noteikumiem.

1) AS „Sentor Farm aptiekas”, AS „Recipe plus” un AS „Repharm” ieskatā Konkurences padomes Izpilddirekcijas 20.102.2011. vēstulē Nr.2423 norādītie apsvērumi nav pietiekams pamats izdarīt secinājumu, ka, atceļot Lēmumā Nr.3 noteiktos ierobežojumus, var samazināties tirgus dalībnieku (konkurējošu aptieku) izvēle iespēja konkrēto administratīvo teritoriju robežās un alternatīvu zāļu izvēles iespējas patērētājiem attiecīgajās aptiekās, kā arī vairumtirgotāju ietekme uz piegādātājiem vēl vairāk var palielināties, palielinoties esošajai koncentrācijai zāļu vairumtirdzniecības un mazumtirdzniecības līmenī. Tas nav pamats arī Lēmumā Nr.3 noteikto saistošo noteikumu Nr.1.3 un 1.5 pagarināšanai. Turklāt Konkurences padomes vēstulē nav paskaidrots, kā norādītie apsvērumi ir saistāmi ar Lēmumā Nr.3 norādītajiem mērķiem, kas bija izvirzīti par attaisnojumu konkrēto saistošo noteikumu noteikšanai. Konkurences padomei, vērtējot jautājumu par tiesisko pienākumu termiņa pagarināšanu, ir pienākums izvērtēt tikai to, vai Lēmumā Nr.3 izvirzītie mērķi ir sasniegti, un ja nav sasniegti, vai konkrētie saistošie noteikumi ir piemēroti izvirzīto mērķu sasniegšanai.

Konkurences padome nav vērtējusi, vai sasniegti Lēmumā Nr.3 izvirzītie mērķi, bet ir aptaujājusi pašvaldības, citus tirgus dalībniekus un personas par to viedokli, vai pagarināmi Lēmumā Nr.3 noteikto saistošo noteikumu piemērošanas termiņi. Saprotams, ka konkurējošie tirgus dalībnieki atbalstīs saistošo noteikumu turpmāku piemērošanu AS „Sentor Farm aptiekas”, taču šie viedokļi nevar kalpot par pamatu lēmuma pieņemšanai pagarināt saistošos noteikumus. Tāpat vākti pierādījumi par to, vai AS „Sentor Farm aptiekas” ir kāda saistība ar citām aptiekām, kam nav nekāda cēloniska sakara ar to, vai pagarināmi saistošie noteikumi vai nē.

Konkurences padomes vēstulē Nr.2423 nav skaidrots vai pamatots, pirmkārt, kādēļ atkārtota šādu saistošo noteikumu noteikšana uz 3 gadu periodu ir nepieciešama, lai novērstu

minētās iespējamās negatīvās ietekmes izpausmes, ja jau līdzšinējā saistošo noteikumu izpilde nav atstājusi nekādu būtisku ietekmi konkrētajos tirgos, otrkārt, vai labums, ko sabiedrība gūs ar šo saistošo noteikumu termiņa pagarināšanu, būs samērīgs un attaisnojams ar AS „Sentor Farm aptiekas”, AS „Recipe Plus” un AS „Repharm” noteiktajiem ierobežojumiem.

Konkurences padomes norādītais: Konkurences padome šajā lēmumā ir izvērtējusi gan to, kādas sekas konkurencei tirgū ir radušās pēc saistošā noteikuma Nr.1.3 noteikšanas, gan tirgus situāciju kopumā attiecīgajos konkrētajos tirgos, t.sk. AS „Sentor Farm aptiekas” un tās saistīto uzņēmumu tirgus daļas. Lietderības apsvērumi šajā lēmumā izvērtēti 15.punktā.

Konkurences padome uzskata, ka saistošais noteikums Nr.1.3 ir bijis lietderīgs, jo laikā kopš 2009.gada nav ļāvis samazināties tirgus dalībnieku skaitam Rīgā, Jēkabpilī, Dobelē un Talsos, vienlaikus palielinot tirgus daļu tam tirgus dalībniekam, kuram šajās pilsētās jau ir būtiska tirgus vara. Tirgū nav konstatējamās negatīvas sekas (tirgus daļu nozīmīga palielināšanās), kas liecina, ka lēmumā Nr.3 noteiktie saistošie noteikumi bija pamatoti. Vienlaikus, ņemot vērā augstās administratīvās barjeras, konstatējams, ka konkurence tirgū nav uzlabojusies, kas būtu būtiski sabiedrībai kopumā un patērētājiem, kuri veic zāļu iegādi.

2) Konkurences padomes prakse rāda, ka šāda tirgus un tirgus dalībnieku attīstības iesaldēšana nav atbilstoša brīva tirgus ekonomikas pamatprincipiem un pēc būtības ir pretrunā arī ar Konkurences likuma 2.pantā noteikto mērķi. Vadoties no Administratīvā procesa likuma 8.pantā norādītā tiesību normu saprātīgas piemērošanas principa, Konkurences padome savos iepriekšējos lēmumos ir veikusi lietderības apsvērumus, izvērtējot saistošo noteikumu samērīgumu ar to sasniedzamo mērķi. Līdzīgos faktiskos un tiesiskos apstākļos Konkurences padome ir piemērojusi tirgus dalībnieku rīcību mazāk ierobežojošus noteikumus nekā konkrētajā gadījumā. Tādēļ vēstules autori vērš uzmanību uz Konkurences padomes iepriekšējiem lēmumiem, kas pieņemti līdzīgos tiesiskos un faktiskos apstākļos, t.i., 08.06.2010. lēmums par AS „Rīgas Miesnieks” un AS „Jelgavas gaļas kombināts” apvienošanas, 11.11.2010. lēmums par SIA „Plesko Real Estate” un SIA „Ilga-Sigulda” apvienošanas, 13.11.2010. lēmums par Baltkom grupas, Izzi grupas un SIA „EST Risinājumi” apvienošanas, 02.06.2008. lēmums par AS „A.C.B.” un AS „8 CBR”. Šajos lēmumos Konkurences padome ir noteikusi daudz samērīgākus un mazāk ierobežojošus saistošos noteikumus nekā Lēmumā Nr.3. Neskatoties uz to, AS „Sentor Farm aptiekas”, AS „Recipe Plus” un AS „Repharm” nav pārsūdzējusi minēto Lēmumu un to ir labā ticībā pildījusi, tādēļ pie šiem apstākļiem, jo sevišķi, konstatējot, ka saistošie noteikumi nav nesuši nekādas izmaiņas, nav pieņemama šo saistošo noteikumu termiņa pagarināšana vēl uz 3 gadiem.

Konkurences padomes norādītais: Konkurences likums paredz, ka Konkurences padomei ir jāizvērtē konkrētie apstākļi un riski sakarā ar katru paredzēto apvienošanas atsevišķi. Katrā konkrētajā tirgū ir dažādi apstākļi, un tie ir jāņem vērā, pieņemot lēmumus par apvienošanās dalībnieku saistošajiem noteikumiem. Tādēļ arī saistošie noteikumi katrā lietā ir savādāki, tie ir maksimāli piemēroti konkrētajai situācijai un riskiem. Nav iespējams tos vienādot un visās lietās noteikt identiskus vai pat līdzīgus. Ne vienmēr ir pietiekami ar uzvedības saistošajiem noteikumiem, ja konkurencei pastāv lielāki riski, efektīvāki ir strukturālie noteikumi. Un tas ir Konkurences padomes uzdevums katrā gadījumā to izvērtēt, kas arī tiek darīts. Izskatot apvienošanas, faktiski ir gandrīz neiespējami, ka dažādos tirgos ir vienādi faktiskie un tiesiskie apstākļi, bez tam zāļu mazumtirdzniecības tirgus ir īpašs arī ar daudzajiem administratīvajiem ierobežojumiem, kādi nepastāv citos tirgos.

Cita starpā Konkurences padome vērš uzmanību uz vēstules autoru norādīto Konkurences padomes 11.11.2010. lēmumu Nr.82 par SIA „Plesko Real Estate” un SIA „Ilga-Sigulda” apvienošanas. Ar šo lēmumu Konkurences padome faktiski apvienošanas ir atļāvusi tikai uz trim gadiem, pieļaujot, ka pēc trim gadiem šis termiņš var tikt pagarināts. Tādējādi

Konkurences padome šajā lietā ir noteikusi daudz stingrāku un vairāk ierobežojošu saistošo noteikumu nekā AS „Sentor Farm aptiekas” un AS „Recipe Plus” gadījumā, līdz ar to nav pamatots vēstules autoru apgalvojums, ka visos vēstulē minētajos lēmumos ir mazāk ierobežojoši saistošie noteikumi.

3) Vēstules autori uzskata, ka fakts, ka konkrētie tirgi ir palikuši statiskā stāvoklī, norāda uz divām lietām, pirmkārt, tirgū trūkst konkurences spiediena, otrkārt, tirgus pēc mēroga un apjoma ir piesātināts. Konkurences spiediens, kuru radīja AS „Recipe Plus” un AS „Sentor Farm aptiekas”, ir apturēts ar Konkurences padomes 23.01.2009. lēmumu Nr.3. Līdz ar to konkrētajos tirgos ir iestājusies stagnācija un dinamiskā efektivitāte ir izslēgta. Konkurenti jūtas komfortabli ar savu situāciju un triju gadu laikā nav investējuši ne savu tirgus daļu palielināšanā, ne apvienošanās procesos. Aktīva tirgus dalībnieka apturēšana ar Konkurences padomes noteiktajiem strukturālajiem ierobežojumiem – aizliegumu – ļāvusi konkurentiem „snaust”.

Zāļu vairumtirdzniecības un mazumtirdzniecības tirgus ir piesātināts dēļ tā, ka tirgū ir augstas strukturālas likumiskās barjeras, ierobežota cenu konkurence un ierobežota pirktspēja. Tai pašā laikā tirgū ir plaša piedāvāto zāļu daudzveidība, kas nodrošina konkurētspējīgu piedāvājumu patērētājiem. Minēto apstākļu rezultātā tieši labumi no apvienošanās ir tie, kas rada ekonomisko efektivitāti tik ierobežotas konkurences apstākļos. Šie fakti pierāda, ka lēmums Nr.3 nav sasniedzis savu mērķi un ir ierobežojis konkurences attīstību.

Konkurences padomes norādītais: Viens no Konkurences padomes mērķiem, uzliekot saistošo noteikumu – aizliegumu AS „Sentor Farm aptiekas” apvienoties ar komersantiem, kuriem pieder aptieku licences – bija konkrētajos apstākļos nepieļaut konkurences spiediena samazināšanos, jo četrās pilsētās – Rīgā, Jēkabpilī, Talsos un Dobelē – AS „Sentor Farm aptiekas” tirgus dalībnieka tirgus daļa zāļu mazumtirdzniecībā un vairumtirdzniecībā dod tai iespēju realizēt savu varu. Konkurences padomes mērķis bija līdzsvarot konkurences situāciju. Laika posmā no 2009. līdz 2011.gada beigām AS „Sentor Farm aptiekas” tirgus daļa Rīgā, Jēkabpilī un Dobelē nav būtiski palielinājušās, būtiskākais palielinājums, t.i., par vairāk nekā 6%, bijis Talsos. Kopumā vērtējot, lēmumā Nr.3 noteiktais saistošais noteikums ir nodrošinājis minimālu konkurences attīstību, salīdzinot ar situāciju, ja tas nebūtu noteikts.

Konkurences padomes ieskatā nav pamata uzskatīt, ka konkurences situācijai Rīgā, Jēkabpilī, Dobelē un Talsos pašlaik būtu nepieciešams AS „Sentor Farm aptiekas” kā konkurenta spiediens uz pārējiem tirgus dalībniekiem. Lēmumā Nr.3 ir ietverts aizliegums AS „Sentor Farm aptiekas” apvienoties ar citiem tirgus dalībniekiem konkrētās administratīvās teritorijās, tā nav vispārējas konkurences tirgū ierobežošana, bet konkurences līdzsvara saglabāšana.

Konkurences padome piekrīt, ka zāļu vairumtirdzniecības un mazumtirdzniecības tirgus ir piesātināts, arī augstu administratīvo barjeru dēļ, bet Konkurences padomei jāvērtē tirgus situācija kopumā pie esošajām administratīvajām barjerām tāda, kāda tā ir, kaut arī konkrētā situācija nebūtu radusies AS „Recipe Plus” vai AS „Sentor Farm aptiekas” vainas dēļ. Turklāt Konkurences padomes ieskatā stagnācija tirgū ir vērojama, bet pavisam citu iemeslu dēļ, gan augsto administratīvo barjeru, gan ekonomiskās un demogrāfiskās situācijas dēļ, bet ne tāpēc, ka konkurentiem trūktu AS „Sentor Farm aptiekas” spiediena (skat. šī lēmuma 2. un 8.punktu).

4) Vertikālā apvienošanās neizmaina tirgus struktūru, tāpēc strukturāli ierobežojumi šādā apvienošanās gadījumā nav piemērots veids kā kompensēt iespējamo kaitējumu konkurencei, turklāt šis iespējamais kaitējums nav pierādīts ar ticamu iespējamību. Centrālais jautājums apvienošanās kontrolē ir apvienošanās izraisītās izmaiņas nākotnes konkurences apstākļos. Ja konkurences apstākļos šādu izmaiņu nav, tad apvienošanās ir horizontāla, vertikāla vai konglomerātu, kā arī neatkarīgi no tā, vai viens vai vairāki apvienošanās dalībnieki ir dominējoši vienā vai vairākos tirgos pirms apvienošanās. Tādēļ strukturāli ierobežojumi šajā apvienošanās lietā nav piemērojami, iespējami tikai uzvedības ierobežojumi.

Attiecībā uz AS „Recipe Plus” vietu zāļu vairumtirdzniecības tirgū vēstulē norādīts, ka laika posmā no 2007. līdz 2010.gadam uzsākušas darbību 17 jaunas lieltirgotavas, tas pierāda, ka zāļu vairumtirdzniecības tirgus strauji attīstās, tajā ienāk jauni tirgus dalībnieki. Esošie tirgus dalībnieki ir būtiski kāpinājuši apgrozījumu.

No finanšu pieejamības viedokļa AS „Sentor Farm aptiekas” un AS „Recipe Plus” nav nekādu priekšrocību, salīdzinot ar tās konkurentiem attiecībā uz iespējamām apvienošanām, bet tā kā konkurentu mātes sabiedrību apgrozījumi ir ievērojami lielāki, tiem ir arī iespējams piedāvāt lielāku cenu iegādes darījumos un ātrāk tos noslēgt, jo nav nepieciešamības piesaistīt darījumam kredīt līdzekļus, kas aizņem laiku. No pārdevēja viedokļa ir svarīgi, cik ātri var noslēgt darījumu un cik lielu pirkuma maksu iespējams saņemt – abos gadījumos AS „Sentor Farm aptiekas” un AS „Recipe Plus” galvenie konkurenti ir pārāki. Piemērojot saistošo noteikumu 1.3.punktu arī turpmāk, AS „Sentor Farm aptiekas” un AS „Recipe Plus” pastāv iespēja, ka darījums vispār netiks atļauts, bet, ja tiks, tad tikai pēc apvienošanās ziņojuma izvērtēšanas, kas ir publisks un ilgstošs process. Tādēļ loģiski, ka pārdevējs izvēlēties ātru un konfidenciālu darījumu, kura izpilde atkarīga tikai no pircēja, ne Konkurences padomes lēmuma.

Saskaņā ar Konkurences padomes aprēķinātajām AS „Sentor Farm aptiekas” tirgus daļām Rīgā, Jēkabpilī, Dobelē un Talsos palielinājusies tikai par vienu procentu, kas nenorāda uz attīstību, bet gan izskaidrojama ar augstāku efektivitāti, salīdzinot ar konkurentiem. AS „Sentor Farm aptiekas” nepiekrīt un neuzskata, ka tās aptiekām minētajās pilsētās ir būtiska tirgus vara. Tirgus daļa pati par sevi nevar būt par pamatu šādam apgalvojumam. Lai izdarītu tādu secinājumu, nepieciešams pētīt AS „Sentor Farm aptiekas” un tās konkurentu uzvedību konkrētajos tirgos. Konkurences likumā jēdziens „tirgus vara” nav definēts kā aizliegts vai apkarojams, vai būtu Konkurences likuma 15.panta trešajā daļā minēts par pamatojumu saistošo noteikumu piemērošanai. Tādējādi Konkurences padomes izdarītie secinājumi nevar kalpot par leģitīmu pamatu saistošo noteikumu piemērošanas termiņa pagarināšanai, jo nav konstatēta negatīva ietekme uz konkurenci tādā veidā, kā to paredz Konkurences likums.

Konkurences padomes norādītais: Arī vertikālas apvienošanās var radīt sekas konkurencei, sevišķi, ja viens vai abi apvienošanās dalībnieki atrodas dominējošā stāvoklī vai tiem ir tirgus vara. Tieši tādēļ Konkurences likums paredz izvērtēt, vai ir pieļaujamas arī vertikālas apvienošanās, ne tikai horizontālas. Arī vertikālas apvienošanās var tikt aizliegtas, tām var tikt noteikti saistošie noteikumi, t.sk. strukturāli. Jo sevišķi zāļu izplatīšanas jomā vertikālajai integrācijai ir liela nozīme un var būt būtiskas sekas, kā jau tas aprakstīts šī lēmuma 2.punktā.

Ņemot vērā konkrēto tirgu struktūru un administratīvās barjeras, citu tuvāko konkurentu mātes uzņēmumu finansiālai varai ir neliela ietekme uz tirgus situāciju Latvijā. Turklāt, ņemot vērā to, ka laikā kopš 2009.gada janvāra sevišķi aktīva aptieku pārpirkšana no citiem tirgus dalībniekiem nav novērojama, kritiski vērtējams AS „Sentor Farm aptiekas” arguments, ka aptiekas pārdevējs tūlīt pēc paredzētā apvienošanās darījuma publiskošanas varēs izvēlēties citu pircēju. Nav ticams, ka citiem tirgus dalībniekiem pastāv tik liela interese par aptieku iegādi, lai šādi padarītu par neiespējamu jebkuras aptiekas pāreju AS „Sentor Farm aptiekas” īpašumā, pretējā gadījumā tie šīs aptiekas jau būtu iegādājušies.

Tirgus daļa ir viens no objektīvākajiem kritērijiem, lai noteiktu, vai konkrētam tirgus dalībniekam ir tirgū būtiska vara vai nē. Bet ne vienīgais, tādēļ Konkurences padome ir ņēmusi vērā arī citus – tirgus dalībnieku skaitu konkrētajās pilsētās, AS „Sentor Farm aptiekas” saistību ar lieltirgotāju pēc apvienošanās u.c. Šajā lietā jāņem vērā, ka tieši notikusī vertikālā apvienošanās pastiprina AS „Sentor Farm aptiekas” tirgus varas radīto risku noteiktās pilsētās (skat. šī lēmuma 2.punktu). Tirgus vara pati par sevi nav ne aizliedzama, ne apkarojama, bet, ja apvienošanās ir radījusi risku, ka viena tirgus dalībnieka dominānce pār citiem var kļūt nekontrolējama, šim tirgus dalībniekam ir nosakāmi saistošie noteikumi, kas ar lēmumu Nr.3 arī ir izdarīts.

5) Tā kā AS „Sentor Farm aptiekas” tirgus daļa nav pat tuvu 40 %, kas ir likumdevēja noteiktais tirgus daļas apmērs, kura pārsniegšana kategorizē apvienošanās konkrētajā tirgū kā būtisku, tad AS „Sentor Farm aptiekas” nesaskata nekādu tiesisku vai faktiski pamatu saistošo noteikumu termiņa pagarināšanai. Taču, lai novērstu Konkurences padomes bažas par iespējamām izmaiņām konkrētajā tirgū, turpmāk vairs nepiemērojot saistošo noteikumu 1.3.punktu, AS „Sentor Farm aptiekas” piedāvā Konkurences padomei izskatīšanai 3 alternatīvus risinājumus, izvēloties vienu no tiem – noteiktā laikā pārdot 4 aptiekas; noteikt kritēriju 110 aptiekas, kuru sasniedzot, var tikt piemērots saistošo noteikumu 1.3.punkts; saistošais noteikums līdzīgs tiem, kādi noteikti iepriekš norādītajos lēmumos.

Turpinot piemērot saistošo noteikumu 1.3.punktu AS „Sentor Farm aptiekas” nav iespējams uz vienlīdzīgiem noteikumiem ar tās konkurentiem apvienoties ar pat vismazāko aptieku Rīgā. Tas var radīt situāciju, ka AS „Recipe Plus” nevar pat pārņemt tās debitora – aptiekas mantu, kā to paredz vienošanās starp pusēm, bet gan ir spiesta to izpārdot pa daļām un slēgt attiecīgo debitora aptieku, samazinot aptieku skaitu pilsētā, kas ir pretēji patērētāju interesēm un samazina tirgus dalībnieku skaitu konkrētajā tirgū. AS „Sentor Farm aptiekas” nesaskata pamatu saistošo noteikumu 1.3.punkta piemērošanai Talsos. Jo pilsētas iedzīvotāju un aptieku skaits mazāks, jo lielāka iespēja ar dažām aptiekām ieņemt it kā vērā ņemamu tirgus daļu, kas pats par sevi nav nekas aizliedzams.

Konkurences padome bez tirgus daļas aprēķina nav minējusi citus argumentus, kādēļ AS „Sentor Farm aptiekas” būtu piemērojami lielāki attīstības ierobežojumi nekā citiem konkurentiem. Kā kompromisa variantu attiecībā uz Dobeli un Jēkabpili iespējams pagarināt saistošo noteikumu 1.3.punkta darbības termiņu līdz 01.01.2013., ja Rīgā ierobežojums esošajā redakcijā netiek piemērots.

Konkurences padomes norādītais: Konkurences padome ir izvērtējusi vēstules autoru piedāvātos saistošo noteikumu iespējamus variantus, taču uzskata, ka tie nevar aizstāt termiņa pagarināšanu saistošajam noteikumam Nr.1.3. Turklāt lēmumā Nr.3 paredzēta iespēja pagarināt saistošo noteikumu Nr.1.3, bet nav paredzēta iespēja to aizvietot ar citiem. Konkurences padome uzskata, ka darbības termiņa pagarināšana tikai līdz 01.01.2013. nebūtu pietiekama, jo viens gads ir pārlietu mazs periods, kura laikā sagaidīt būtiskas izmaiņas tirgus struktūrā. Faktiski tas, ka tirgus situācija būtiski nav mainījies kopš 2009.gada sākuma, apliecina, ka arī 3 gadi nav pietiekams laiks sagaidīt kādas vērā ņemamas izmaiņas tirgus struktūrā. Tostarp AS „Recipe Plus” regulāri sniegtā informācija par mārketinga programmas „Aptieku Alianse” izmaiņām parāda, ka šajā tirgū kardinālas izmaiņas bieži nenotiek, faktiski tas ir diezgan statisks tirgus. Tādēļ gada laikā tirgus situācija nevar mainīties tā, lai saistošo noteikumu piemērotu tikai uz vienu gadu.

Attiecībā uz debitora mantas pārņemšanu, kuru vēstules autori norādījuši kā neiespējamu saistošā noteikuma rezultātā, Konkurences padome norāda, ka kādam komersantam vēloties beigt savu darbību ekonomisku iemeslu dēļ, pastāv iespēja aptieku ar visām saistībām pret AS „Recipe Plus” pārdot citam tirgus dalībniekam, kā rezultātā nebūtu nepieciešamības to likvidēt. Ja AS „Recipe Plus” un debitora aptiekas starpā pastāv vienošanās, ka tās aktīvi vai kapitāldaļas nedrīkst tikt pārdotas citam tirgus dalībniekam, šāda vienošanās var tikt vērtēta kā neatbilstoša konkurences tiesību regulējuma mērķiem, jo tā deformē konkurenci.

Tostarp Konkurences padome norāda, ka, gadījumā, ja laika periodā līdz 01.01.2015. tiks mainīts normatīvais regulējums, atbrīvojot tirgu no ierobežojumiem jaunu aptieku atvēršanai, kā jau tas norādīts šī lēmuma 11.punktā, Konkurences padome pēc lēmuma adresātu lūguma var pārskatīt saistošo noteikumu darbības termiņu, par to pieņemot atsevišķu lēmumu.

6) Vēstules autoru ieskatā Konkurences padomei nav pamata un nepieciešamības pagarināt Lēmuma Nr.3 nolemjotās daļas 1.5.punktā noteikto saistošo noteikumu. Konkurences likums piešķir tiesības Konkurences padomei pieprasīt šādu informāciju jebkad, kad tā vēlas. Šis

saistošais noteikums ir birokrātisks un rada izmaksas AS „Sentor Farm aptiekas”, taču nav saprotami Konkurences padomes ieguvumi no tā. Taču AS „Recipe Plus” var iesniegt attiecīgo informāciju par mārketinga programmu „Aptieku Alianse” vienu reizi gadā, ja termiņš tomēr tiks pagarināts.

Konkurences padomes norādītais: Konkurences padome uzskata, ka tai nepieciešams regulāri būt informētai par dalībnieku izmaiņām mārketinga programmā „Aptieku Alianse”, jo tā ir AS „Recipe Plus” programma, caur kuru tā var zināmā mērā ietekmēt pārējos dalībniekus. Konkurences padome var iegūt informāciju par izmaiņām mārketinga programmas „Aptieku Alianse” dalībnieku sarakstā vienīgi no AS „Recipe Plus”, jo pretējā gadījumā tai nāktos regulāri aptaujāt visas Latvijas aptiekas par to, vai tās gadījumā nav iestājušas šajā programmā vai izstājušās no tās, kas nebūtu lietderīgi. Pēc apvienošanās Konkurences padomei ir sevišķi svarīgi sekot līdzi norisēm zāļu mazumtirdzniecības un vairumtirdzniecības tirgū.

Konkurences padomes ieskatā nav pamatots apgalvojums, ka šis saistošais noteikums rada adresātam vērā ņemamas izmaksas, bez tam informāciju Konkurences padomei var iesniegt arī elektroniski, kas vēl samazinātu izmaksas. Tomēr Konkurences padome piekrīt, ka informācija turpmāk var tikt sniegta retāk nekā reizi ceturksnī, ņemot vērā to, ka izmaiņas mārketinga programmas „Aptieku Alianse” dalībnieku sarakstā nav tik dinamiskas (skat. šī lēmuma 10.punktu).

(15) Ņemot vērā visu iepriekšminēto, jo sevišķi konkrētā tirgus situāciju, struktūru un īpatnības kopumā, tostarp normatīvo regulējumu (skat. šī lēmuma 2.punktā), izmaiņas tirgū starp konkurentiem zāļu vairumtirdzniecības un mazumtirdzniecības līmenī (skat. šī lēmuma 4. un 5.punktā), kā arī to, ka papildus AS „Sentor Farm aptiekas” tirgus daļai, virknei aptieku (skat. šī lēmuma 6 un 7.punktā) ir citas savstarpējas saiknes ar to, kas ierobežo konkurenci starp šīm aptiekām un AS „Sentor Farm aptiekas”, Konkurences padome uzskata, ka ir nepieciešams pagarināt darbības termiņu saistošajiem noteikumiem Nr.1.3 un 1.5. Konkurences padome, pieņemot lēmumu, ņem vērā to, ka zāļu izplatīšanas tirgū gan vairumtirdzniecības, gan mazumtirdzniecības līmenī ir vērojama stagnācija, kas atkarīga no dažādiem apstākļiem, t.sk. administratīvām barjerām, jo konkrētās apvienošanās sekas un saistošo noteikumu izpildes sekas vērtējamas tieši tajā tirgū un tādā situācijā, kādā tirgus dalībnieki veic komercdarbību.

Saskaņā ar Administratīvā procesa likuma 13.pantu iestādei, piemērojot tiesību normas, jāapsver, vai labums, ko sabiedrība gūst ar ierobežojumiem, kas uzlikti adresātam, ir lielāks nekā viņa tiesību vai tiesisko interešu ierobežojums. Būtiski privātpersonas tiesību vai tiesisko interešu ierobežojumi ir attaisnojami tikai ar nozīmīgu sabiedrības labumu. Konkurences padomes ieskatā zāļu mazumtirdzniecība sabiedrībai ir viena no būtiskākajām nozarēm, līdz ar to jebkādiem konkurences riskiem jāpievērš sevišķa uzmanība un tie jānovērš, neļaujot nozarē notikt neatgriezeniskai pārlieku lielai tirgus koncentrācijai. Tādēļ aizliegums vienam tirgus dalībniekam četrās pilsētās, kurās tam jau ir būtiska tirgus vara, apvienoties ar citiem tirgus dalībniekiem, ir uzskatāms par samērīgu.

Jāņem vērā, ka šis aizliegums attiecas tikai uz noteiktām administratīvām teritorijām, turklāt adresātam nav aizliegts vispār palielināt savas tirgus daļas tajās, aizliegums attiecas vienīgi uz apvienošanos ar citiem tirgus dalībniekiem, atstājot iespēju izmantot citus līdzekļus tirgus daļas palielināšanai, piemēram, mārketinga, apkalpošanas kvalitāte utt. AS „Sentor Farm aptiekas” šo iespēju acīmredzot arī ir izmantojusi, jo gan Rīgā, gan Jēkabpilī, Dobelē un Talsos tās tirgus daļas nedaudz ir pieaugušas. Bez tam lēmuma adresātiem ir iespēja iesniegt Konkurences padomei ziņojumu par paredzēto apvienošanos, lai saņemtu atļauju šādam darījumam.

Demokrātiskās iekārtas princips nosaka, ka iestādei jāapsver, vai privātpersonai nelabvēlīgs administratīvais akts ir nepieciešams demokrātiskā sabiedrībā, lai aizsargātu citu privātpersonu tiesības, demokrātisko valsts iekārtu, sabiedrības drošību, labklājību vai tikumību.

Lai arī Konkurences padomes lēmums Nr.3 bija kopumā labvēlīgs apvienošanās dalībniekiem, apvienošanās ar to tika atļauta, saistošie noteikumi zināmā mērā ierobežo adresāta tiesības. Tomēr Konkurences padomes ieskatā šādi ierobežojumi ir nepieciešami, lai konkurences situācija četrās pilsētās – Rīgā, Jēkabpilī, Talsos un Dobelē – nelabvēlīgi neietekmētu tirgu, un sekojoši nemazinātu zāļu pieejamību iedzīvotājiem. Pašvaldību sniegtās atbildes (skat. šī lēmuma 8.punktā) liecina, ka sabiedrība apzinās līdzsvarotas konkurences nozīmi tirgū un ka viena tirgus dalībnieka nekontrolēta un pārlieka prevalēšana pār citiem galu galā var novest pie nelabvēlīgām sekām sabiedrībai.

Konkurences padomes ieskatā ir nepieciešams pagarināt termiņu saistošajiem noteikumiem Nr.1.3 un 1.5, jo to mērķis nav sasniedzams ar citiem līdzekļiem, un saistošie noteikumi ir piemēroti konkrētajai tirgus situācijai. Nepieciešams pieņemt šādu lēmumu, lai panāktu leģitīmu mērķi, t.i., piemērotu saistošos noteikumus, kuru rezultātā ar 2009.gadā atļauto AS „Sentor Farm aptiekas” un AS „Recipe Plus” apvienošanās nevar tikt ievērojami kavēta, ierobežota vai deformēta konkurence zāļu vairumtirdzniecības tirgū Latvijā un zāļu mazumtirdzniecības tirgū Rīgā, Jēkabpilī, Dobelē un Talsos.

Konkurences padome, ņemot vērā visu iepriekšminēto un pamatojoties uz Konkurences likuma 8.panta pirmās daļas 5.punktu, 16.panta trešo daļu, Administratīvā procesa likuma 12.,13. un 66.pantu,

nolēma:

1) pagarināt termiņu līdz 01.01.2015. saistošajam noteikumam, kas noteikts Konkurences padomes 23.01.2009. lēmuma Nr.3 nolemjotās daļas 1.3.punktā;

2) pagarināt termiņu līdz 01.01.2015. saistošajam noteikumam, kas noteikts Konkurences padomes 23.01.2009. lēmuma Nr.3 nolemjotās daļas 1.5.punktā, nosakot, ka šajā punktā norādītā informācija Konkurences padomei turpmāk iesniedzama reizi gadā (līdz katra nākamā gada janvāra beigām).

Saskaņā ar Konkurences likuma 8.panta otro daļu Konkurences padomes lēmumu var pārsūdzēt Administratīvajā apgabaltiesā viena mēneša laikā no lēmuma spēkā stāšanās dienas.

(*) - Ierobežotas pieejamības informācija

Priekšsēdētāja

I.Jaunzeme